

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ СІМЕЙНОЇ МЕДИЦИНИ В УКРАЇНІ

Розглянуто сутність ефективності діяльності медичних установ за умови впровадження сімейної медицини. Запропоновано схему проведення економічного аналізу ефективності діяльності закладів охорони здоров'я.

Ключові слова: економічний аналіз, ефективність, результат, сімейна медицина.

Одним з найважливіших прав людини та найвищою людською цінністю, від якої залежить економічний, фізичний та духовний потенціал суспільства, є здоров'я. Важливе місце серед актуальних проблем економічної науки в галузі охорони здоров'я посідає проблема ефективності діяльності закладів охорони здоров'я. Дослідження в цій сфері доцільно проводити використовуючи відповідні методи економічного аналізу. За допомогою останнього ми можемо пізнати сутність економічних явищ та визначити їх ефективність. Ефективність – це результат певних дій, які оцінюються кількісними показниками. Зацікавленість ним виникає на різних рівнях управління економікою – від керівництва медичної клініки до керівників держави. Кожна держава розглядає охорону та зміцнення здоров'я громадян як своє найголовніше завдання, оскільки його у населення впливає на розвиток економіки в цілому. Тому метою дослідження є формування відповідної методики аналізу для отримання точних результатів. Проте розглядати ефективність слід у декількох аспектах. Складністю завдання є багатфакторний аналіз, оскільки під час дослідження слід враховувати як мінімум два фактори: економічний і медичний. Для отримання більш точних результатів доцільно також встановити соціальну ефективність.

Відомо, що основний кадровий, фінансовий та матеріальний потенціал вітчизняної охорони здоров'я сконцентровано на вторинному рівні надання медичної допомоги, хоча відомо, що найбільш ефективною та економічно обґрунтованою є первинна ланка охорони здоров'я. Наявні недоліки в сучасній організації медичного забезпечення населення спонукають до пошуку та наукового обґрунтування нових оптимальних форм і напрямів превентивної медицини [1]. Таким варіантом розвитку системи охорони здоров'я є впровадження сімейної медицини. Світовий досвід, узагальнений Всесвітньою організацією охорони здоров'я свідчить, що розвиток первинної медико-санітарної допомоги на засадах сімейної медицини є найефективнішим засобом досягнення справедливого розподілу та раціонального використання коштів, підвищення результативності роботи галузі охорони здоров'я, дає змогу істотно вплинути на поліпшення демографічної ситуації. У більшості держав світу на частку первинної медико-санітарної допомоги припадає до 90 відсотків загального обсягу медичних послуг, а питома вага чисельності лікарів загальної практики сімейної медицини серед лікарів галузі охорони здоров'я становить 30-50 відсотків [2].

В умовах глобальних суспільних трансформацій істотно змінюються потреби громадян щодо охорони здоров'я в Україні. Зокрема зростають очікування

громадян стосовно якості цих послуг. Громадяни багатьох країн вимагають більшого – від уряду в цілому і від системи охорони здоров'я зокрема [3]. Тому необхідно проводити аналіз ефективності діяльності установ.

Загалом сутність економічного аналізу полягає у порівнянні альтернативних можливостей стосовно очікуваних витрат на їх реалізацію та очікуваних результатів від їх упровадження. Перспектива аналізу може бути різноманітна, і це закономірно. Вона може бути загальною – враховувати недоліки і переваги для всього суспільства, але й може бути й більш вузькою. Варіантом такого вузько спрямованого аналізу є аналіз перспектив в інтересах медичного закладу [4, с. 342-343]. Проте цей вид аналізу доцільно використовувати в тих країнах, де досліджуване явище вже перебуває у стабільному розвитку і ефективність його доведена, а працювати потрібно в напрямку вдосконалення.

Аналіз та дослідження праць вчених із проблем економічного аналізу в економіці та в медицині, а саме – Т. Бахтєєва, М. Кузьменка, Є. Мниха, В. Москаленка, та інших, свідчать про необхідність активної роботи в сфері аналізу галузі охорони здоров'я. Економічний аналіз в системі охорони здоров'я – це вивчення і оцінка господарської і фінансової діяльності лікувально-профілактичних закладів з метою підвищення їх ефективності. До його завдань належать:

- дослідження чинників, які впливають на господарську діяльність;
- прийняття оптимальних управлінських рішень з подальшим аналізом їх ефективності;
- оцінка економічної ефективності використання ресурсів;
- інші.

Питання ефективності системи охорони здоров'я, в даному випадку – впровадження сімейної медицини, слід розглядати у трьох аспектах, а саме:

- економічний аспект;
- соціальний аспект;
- медичний аспект [5, с. 178-182].

Суть економічного аспекту полягає у врегулюванні витрат бюджетної установи та дослідженні надходжень до її бюджету. Зокрема встановити, як змінюються витрати з часу впровадження сімейної медицини в установі. Чи змінюються видатки на заробітну плату, на медикаменти, касові видатки. Також слід здійснити аналіз основних надходжень до бюджету: від оренди, позабюджетних грошових надходжень та медикаментів.

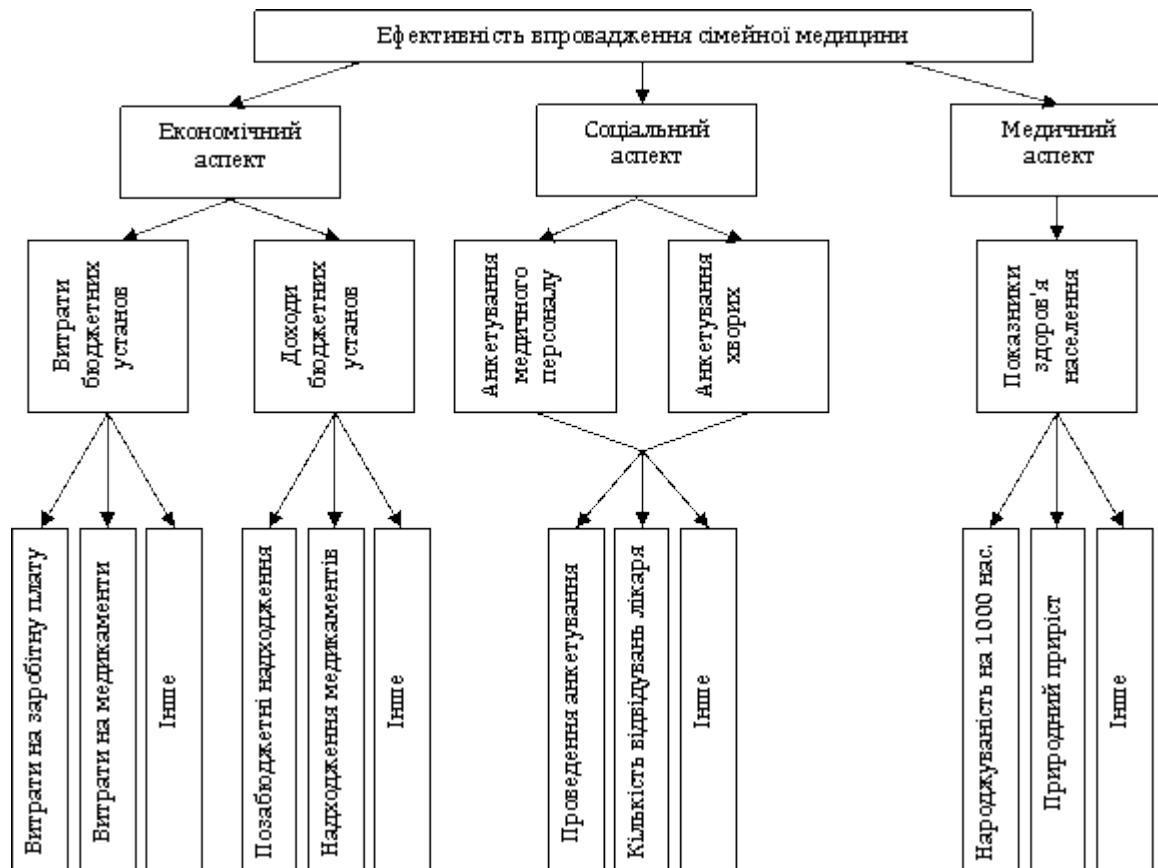
Суть соціального аспекту полягає у проведенні досліджень та анкетуванні медперсоналу та хворих. Чи задовільняють їх такі зміни, що самі вони хотіли б змінити.

Медичний аспект полягає у дослідженні показників здоров'я населення. Його основними показниками є захворюваність населення, народжуваність, смертність, природний приріст та інші. Звичайно, для правильного аналізу потрібно здійснити відбір лише найважливіших показників. Вважаємо, доцільною в даному випадку буде співпраця вчених-економістів та медичних працівників. Оскільки лише фахова порада допоможе нам реально оцінити ситуацію, володіючи доречними показниками.

Звичайно для отримання швидших та достовірніших

результатів повинна бути певна система показників, яка характерна для кожної медичної установи в Україні. Маючи ці показники, ми зможемо легко порівняти їх та прослідкувати зміни у кожній установі окремо чи у місті, чи області і т. д.

Зобразимо вище сказане у вигляді рисунка 1 для кращого розуміння дослідження в галузі ефективності діяльності закладів охорони здоров'я на прикладі впровадження сімейної медицини в установі.

На нашу думку, для ефективної оцінки досліджуваних показників слід використовувати ретроспективний аналіз. Ретроспективний аналіз – аналіз результатів діяльності за минулий період. Програма цього аналізу є найдетальнішою, оскільки вона має багату інформаційну базу і більше часу для його проведення порівняно з іншими видами аналізу [6, с. 138]. Оскільки нам потрібно дослідити, чи ефективними були зміни в установі з часу впровадження сімейної медицини, тому саме цей вид аналізу доцільно використовувати здійснюючи аналіз.

Дослідження у даній галузі підтверджують, що створення ефективної системи первинної медико-санітарної допомоги гарантує загальнодоступність медичної допомоги, дозволяє забезпечити більш високий рівень здоров'я населення відносно дешевим способом. Сьогодні сектору первинної медико-санітарної допомоги необхідно відігравати головуючу роль у процесах реформування охорони здоров'я. На сьогодні Україна зробила низку кроків із впровадження загальної лікарської практики (сімейної медицини) у роботу первинної ланки системи охорони здоров'я. Насамперед це стосується прийнятих правових актів, що визначають розвиток первинної медико-санітарної допомоги на засадах загальної лікарської практики (сімейної медицини). Вони надають можливість розвивати амбулаторії сімейної медицини, регулюють підготовку кадрів із загальної лікарської практики. У той же час необхідно зазначити, що досі немає нормативних

документів, які регламентували б економічну базу розвитку ПМСД на засадах лікаря загальної практики (сімейного лікаря) [7].

Багаторічним досвідом іноземних країн доведено, що основну частку відповідальності за можливе зменшення захворюваності та зміцнення здоров'я населення несе первинна медико-санітарна допомога, сформована на засадах сімейної медицини. Саме вона має бути основою перетворень у галузі охорони здоров'я в Україні. Лише побудувавши правильну модель аналізу, яка міститиме відповідний часовий період, доцільно вибрані показники та спиратиметься на всі аспекти – економічний, соціальний, медичний, ми зможемо надати більш точну оцінку якості та ефективності впровадження сімейної медицини в Україні. Здійснюючи цей аналіз, слід водночас звертати увагу на організаційні недоопрацювання, які виникають у ході дослідження. Наприклад недостатня інформаційна база, ведення обліку вручну – як відомо, цей процес займає багато часу та зусиль. Отже, по-перше, відповідно до закордонного досвіду, саме сімейна медицина є альтернативою для зниження витрат галузі. По-друге, як показують перші дослідження, система сімейної медицини в Україні вже сьогодні дає перші позитивні результати. По-третє, для того, щоб правильно оцінити ці результати та прослідкувати їх динаміку та ефективність, слід підібрати відповідну модель для здійснення аналізу впровадження сімейної медицини в Україні. Така модель запропонована вище. Саме тому

Список літератури

1. Про проект обласної програми розвитку первинної медико-санітарної допомоги на засадах сімейної медицини на період до 2011 року [Текст] : розпорядження голови Тернопільської ОДА від 19.03.2010 №151.
2. Марчук, Н. В. Обґрунтування та розробка системи організації профілактичної діяльності закладів загальної практики/сімейної медицини [Текст] : автореферат дис. на здобуття ступеня канд. медичних наук / Марчук Н. В. – Київ, 2008.
3. Солоненко, Н. Д. Державне управління перебудовою галузі охорони здоров'я в умовах обмежених ресурсів в Україні [Текст] : автореферат дис. на здобуття ступеня канд. наук з держ. Управління / Солоненко Н. Д. – Київ, 2004.
4. Солоненко, Н. Д. Економіка охорони здоров'я [Текст] : навч. посібник / Н. Д. Солоненко. – К. : Вид-во НАДУ. – 2005. – С. 342-343.
5. Москаленко, В. Ф. Економіка охорони здоров'я [Текст] : підручник. – Вінниця : Нова Книга / В. Ф. Москаленко, О. П. Гульчій, В. В. Таран. – 2010. – С. 178-182.
6. Мних, Є. В. Економічний аналіз [Текст] : підручник / Є. В. Мних: Вид. 2-ге, перероб. та доп. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 138с.
7. Джафарова, Д. М. Управління реформуванням первинної медико-санітарної допомоги на місцевому рівні (на прикладі м. Львова) [Текст] : автореферат дис. на здобуття ступеня канд. наук з держ. Управління / Д. М. Джафарова. – Львів, 2004.

РЕЗЮМЕ

Пура Иванна

Анализ эффективности внедрения семейной медицины в Украине

Рассмотрена сущность эффективности деятельности медицинских учреждений при условии внедрения семейной медицины. Предложена схема проведения экономического анализа эффективности деятельности заведений здравоохранения.

RESUME

Rura Ivanna

An analysis of efficiency of introduction of domestic medicine in Ukraine

Essence of efficiency of activity of medical establishments is considered on condition of introduction of domestic medicine. The chart of leadthrough of economic analysis of efficiency of activity of establishments of health protection is offered.

Стаття надійшла до редакції 15.10.2010 р.